

Двата разказа

Евангелието от Лука е едно от двете, в които се разказва за рождението на Христос. Другите две, на Марк и Йоан, започват направо със зрелите години на Спасителя.

Какви разлики откриваме в двете истории, описани в Матей и Лука?

Матей полага ударението върху родословието на Христос. Подобно напомняне на дългата поредица от предшественици ни кара да усещаме полъха на насилие и грях. Всичките тия отдавна отминали мъже бяха живели в обстановка на насилие и опасности, на борби и трудности. Достатъчно е да си спомним Давид, чийто живот е доста детайлно описан в старозаветните исторически книги, за да ни лъхне отново онова неспокойствие и насилие, в което той беше принуден да живее. Да започнеш разказа си за Исус Христос с такъв списък от предшественици означава да Го вградиш в една традиция, която беше изпълнена с борби и рискове. Исус обаче имаше коренно различни намерения, появявайки се в плът на този свят. Той нямаше да прилича на никой от Своите предшественици. Щеше да има отделни черти на някои от тях. Щеше да бъде Давидовият Син, но нямаше да борави с мечове и копия като Давид, а само да царува над Божия народ, макар и по съвсем друг начин. Щеше да е потомъкът на Авраам, но само с това, че щеше да има Авраамовото покорство на волята на Бога. Щеше да бъде потомъкът на Яков, но не с уменията на Яков да управлява събитията с помощта на хитрости, а с това, че като Яков щеше да има много наследници и да ражда много чада по дух и в силата на духовната традиция. Щеше да бъде Соломоновият потомък, но не с любовта на Соломон към изтънчените удоволствия на живота и със скептицизма, а по мъдростта Си.

Матей ни споменава и друг детайл от рождението, който е свързан с опасност за новородения Младенец. Става дума за отношението на Йосиф. Мария беше сгодена за него. Дватамата не бяха имали никакви интимни връзки. Днес не е никаква сензация двама сгодени (ако изобщо им хрумне да правят такива старомодни неща) да имат такива връзки, но по онова време хората са били много строги в това отношение. Йосиф е бил праведен човек, казва Матей. Това означава много стриктен в спазването на еврейските норми на поведение, на въздържаност, на морал, на строгост. Един ден този праведен Йосиф чува вестта (не знаем от кого, дали от Мария или от някоя, примерно, досетлива позната жена, роднина или съседка), че годеницата му е бременна. Ужас! Скандал! Можем да си представим яростта, с която Йосиф скача и хуква да й иска обяснение. И ироничната усмивка, когато тя му казва, че заченатото е от Светия Дух. И подигравките, които следват. Защото обяснение няма. Единственото обяснение е, че Мария е изневерила. Знаем колко мръсници са се изказвали на тази тема и какви гадни неща са изричали. Трябваше ангел да се яви на Йосиф насън и да му каже какво е станало, за да се увери той и да се успокои. Но ако беше някой друг, Мария можеше да има големи, наистина големи неприятности. Ако беше някой простак и грубиянин, той можеше да я направи за смях пред всички, да я накаже, дори да поиска тя да бъде убита с камъни заради прелюбодейство. С което да убие и детето в нея. Този риск остава малко незабелязан, но той беше много, много реален. Исус можеше да загине от гнева на разярения годеник още преди да бъде роден. Добре, че Йосиф беше мъдър и добър човек, че подлежеше на убеждаване, за разлика от много други, които ни се водят, ни се карат. По-нататък той трябваше да живее с тази мисъл, че в неговия дом се е случило нещо, което никога не се

беше случвало преди и нямаше повече да се случи. В моменти на съмнение той щеше да страда от ревността, че е излъган, че е подигран, че е наивник, допуснал да повярва на такава невероятна история. Не знаем какво е станало, не знаем какъв е бил по-нататъшният им живот. Но това, което четем в Матей, ни показва един спокоен Йосиф, загрижен за Детето.

В духовен смисъл всички ние сме в положението на Йосиф. Исус, Който се е родил в нас, наш ли е? Естествено ли е станало това, че Той е в нас? Имаме ли нещо общо с Него или Той е чужд? Понякога усещаме Исус като чуждо тяло в себе си, като прашичка в окото и камъче в обувката. Някак не можем да Го почувстваме като естествена част от живота си. Той внася нещо непознато в него, нещо, което не е от нас. Искаме да кажем някоя попиперлива дума, но не я казваме, защото Той не харесва такива неща. Искаме да се поразпуснем, да си позволим някой не много голям грях, но Той не ни позволява. Хората обичат Христос доколкото Той ще им помогне, ще им прости, ще им позволи. Но не Го обичат, когато изисква, не одобрява, не позволява. Чужд ни е тогава. Предпочитаме да седнем на една маса с грешници, които са веселяци, приказват по-солени приказки и се държат по-разкрепостено, отколкото с праведния Исус. Вижда ни се скучен, вижда ни се чужд на нашата природа. Не е нашето момче, синчето, което сме отгледали и можем да се чувстваме свободни в присъствието Му.

Това усещане изпитваме често в тия дни. Както е редно, във времето около Рождество и ние провеждаме различни благотворителни акции (не с наши сили, за съжаление, а с помощта на хора от чужбина, които ни имат доверие и искат чрез нас да помагат на хора в нужда). Помагаме на домове за изоставени деца, на старчески домове, на отделни лица. И виждаме как приемат подаръците ни, но не приемат Този, в Чийто име ги даваме. Признават, че вършим нещо добро, но все се съмняват, че с това имаме някакви задни цели. Примерно, да ги „заробим“. Да им пробутаме наред с подаръка и вярата. Да ги принудим да станат част от нашата „секта“ – ах, тази магическа дума, кой гениален комунистически мозък я изнамери! Кое е нелепо, защото каква полза можем да имаме от едни нещастни деца, които не могат името си да научат и не знаят на кой свят са, или от едни старци, на които дните очевидно са преброени... Но както и да е, ние сме свикнали.

Йосиф явно прие Исус като свой Син. Стана истински баща. Грижеше се, пазеше Го. Нищо, че не беше произлязъл от него. Нищо, че би могло съмнението все да го гложди и той все да поглежда малко особено Мария. Исус беше негов. Исус е наш. Не е нужно Той да е от нашето плътско и греховно естество, от каквото са нашите весели и забавни приятели. Нашите приятели няма да направят нищо за нас, дори и да искат. Те са слаби и безпомощни хора. Исус ще направи нещо за нас. Ще ни пренесе през пропастта към вечността, където е нашият истински дом. Земният ни дом е временен. Това е чуждо място за нас. Ние сме „чужденци и пришълци“ (1Петър 2:11). Родината ни е горе. Тлението е наш враг, вечният живот е истинското ни съществуване. Йосиф получи от ангела поръчението да даде име на своя Син (21) – „ти ще го наречеш“; и това име трябваше да бъде Исус, Спасител. Спасителят първо на Йосиф, грешният и преходен човек, който се нуждаеше от спасение и някой, който да му го даде. Ние имаме нужда от Исус, Спасителят по простата причина, че загиваме. Болни сме и никой не може да ни излекува, освен Той.

Другата опасност, която ни разказва Матей, беше от цар Ирод. Тя е по-видима. Става дума за неприкритото желание Исус да бъде убит и да бъде отстранен като потенциална заплаха за властта на Ирод. Ирод вече беше стар, беше царувал много дълго, беше се справял успешно с всички конкуренти за властта си. Нямаше да му е проблем да

се справи и с това бебе. Само че не знаеше къде да го намери, за да го удуши собственооръчно.

Ирод е символ на плътския човек, който е завладял живота ни и ни управлява по свой начин. Кара ни да правим всичко, което ни заповяда. Кара ни да приказваме всякакви празни и пикантни приказки, да се хилим, да остроумничим, да ръсим цинизми. Кара ни и да действаме по плътски начин, да си пазим интересите, да мачкаме всеки, който е застанал на пътя ни, без да ни мигне окото. Един ден обаче този зъл плътски Ирод чува, че някакъв се родил, който бил от царско потекло, и искал да седне на неговия трон. Какъв е тоя? Къде е? Я го дайте тук да го удуша! Така реве свирепият плътски Ирод и се оглежда за някое бебе. Като не го намери, започва да избива всички бебета наред. Само че не улучва. Въпросното бебе го няма там.

Плътският човек се бои от всякакви признаци на духовност. Той с радост слуша за ядене и пиене, слуша мръсни вицове и клюки, слуша обяснения къде е печелившият бизнес и къде да си вложи парите, за да изпревари другите, слуша за политика, за парламент, за партии и коалиции. Но само ако му се спомене нещо за вяра, за Бог, за духовни неща, за душа – о, какво става тогава! Бяс и ярост, гневни изблици, кръвясали очи и ръце, жадни за убиване!

Избягването на ранната смърт на Исус се случи благодарение на Божие откровение. Йосиф беше предупреден от Бога насън да бяга. Така Ирод се провали. Поредното убийство, което искаше да извърши, не се получи. Този път той трябваше да преглътне истината, че има власт, която е над него и тя може да опази жертвата от ръцете му. Исус оцелява като наш Спасител, въпреки нахалството на плътта, въпреки нейните усилия да се справи със заплахата.

По-късно един от наследниците на Ирод щеше да намери Исус и да стане част от хората, които Го убиха. Този път плътският човек надделя. Но това стана, защото Исус вече си беше свършил работата. Вече беше се изпълнило времето за най-важната част от Неговата мисия на този свят – изкупителната жертва. Изпращайки Го на кръста, новият Ирод на практика направи нещо против себе си. Той не подозираше колко важна е тази жертва и как тя ще разклати неговото царство. Плътският човек си мислеше, че като убие врага си, ще унищожи и неговото дело. Но той правеше точно обратното. Унищожаваше своето дело. Исус победи, отдавайки Себе Си в ръцете на такива зверове като Ирод. С тази жертва неизброимо число хора щяха да излязат от властта на плътта и сатана и да достигнат до вечния живот.

В заключение, рождението на Христос в Матей се представя в атмосфера на напрежение и опасности, атмосфера на тревога и несигурност.

Съвсем друга е атмосферата в Лука. Разказът започва също отдалеч, но не толкова много, колкото при Матей. Най-напред се говори за един благочестив свещеник на име Захария, който влиза в Светая Светих и там му се явява ангел. Той му съобщава, че ще има син, и то не кой да е, а обещаният отпреди векове Предтеча, подготвящ пътя за Месия. Захария беше толкова зарадван, че чак изгуби говора си и проговори едва когато се роди този обещан син. Следва историята на благовещението, когато пак ангел се яви на Мария и ѝ събщи, че тя ще роди Месия. После се разказва за срещата между Елисавета и Мария – две благочестиви жени. Няма Йосиф, няма Ирод, няма гонения, убийства на деца и прочие. Следва самата история на рождението на Исус, изпълнена със спокойствие и мир, със светлина и песни, с ангелски хор, с изумени овчари, после се разказва как Исус беше заведен в храма и разпознат от един благочестив човек на име Симеон, който изрече за него прекрасни пророчества.

В Своята божествена премъдрост нашият Господ е внушил на двамата евангелисти да опишат рождението на Спасителя по два толкова противоположни начина, за да изобрази различното отношение на хората към Неговото дело. Нека се запитаме, всеки себе си, коя е нашата рождествена картина. Какво е за нас Рождество Христово?

За едни то е помрачено от горчивото наследство, което получаваме. Поставени сме в един свят, в който векове наред се е вършило зло. Проливала се е кръв. Хората са се мразели един друг, избивали са се, лъгали са се, потискали са се. Като че ли няма край това насилие и тази тъмнина. Но ето, че идва Един, Който няма да лъже, няма да граби, няма да потиска, няма да унижава, няма да убива. Той идва, за да ни каже, че ни обича, че иска да ни извади от тази пътека на злото, в която са вървели нашите предшественици и в която сме тръгнали и самите ние. Поредицата е прекъсната. Както една електрическа верига е достатъчно на едно място да се прекъсне, за да не работи нищо, така и Христос прекъсна веригата на злото. Тя вече не оковава хората.

За едни Рождество е повод да развихрят своето покварено въображение и да бълват мръсни и грозни приказки за това, че една жена не може да зачене току-тъй, че тук има някаква интрига – и други гадости; или ако не приказваме това, да изпитваме съмнения вътре в себе си. Защото е трудно наистина да си представим как Бог може да ни обича дотолкова, че да изпрати Своя единствен Син на земята, да Го остави напълно незащитен, да допусне Той да бъде така грозно унижен, измъчен и умъртвен като последен разбойник. Трудно е да си обясним причините за спасението, мотивите на Бога да бъде така щедър към нас, неблагодарните и жестоките.

За едни Рождество е време на страх и смут, че новороденият Цар ще ги смъкне от престола им, че ще им вземе царското власт и ще ги постави под Свое управление. Те се страхуват от Неговата власт, защото са свикнали да правят безобразия, да се държат като зверове.

За други Рождество е време на приятни изненади. Те научават по различни пътища, че Бог има за тях добри намерения, че иска да ги благославя и да променя техния живот, да изпълва празните им души със Святия Дух, да им дава надежда и сигурност. Това са хората, които очакват да се променят, но нямат представа как и нямат сила и смелост да направят някаква крачка.

За други Рождество е времето, когато те с радост отиват да се поклонят на Младенеца и да усетят успокоението, че най-после управлението на техния живот е попаднало в добри ръце, че не са вече управлявани от слепите страсти на плътта, а се водят от Духа на обичащия Бог. За тях е поздравът на ангелския хор, който прогласи, че на Бога следва да се отдава слава, а на човешките да се дава мир, за да не робуват вече на своите низки желания, които убиват душите им.

Дано Бог ни даде второто! Нашето Рождество да бъде празник на радостта, на духовното насърчение и укрепване във вярата. Хората в тези дни празнуват нещо в нашата уж християнска страна, но и те не знаят какво. И понеже не знаят, си карат както си знаят – с трапезите, с веселбите, с чалгата. В душите им става още по-объркано. Толкова са объркани, че и не правят опити да се ориентират и да променят нещо. Жалко за това, но това ни предизвиква още повече да показваме на такива хора с живота си, с делата и думите си какво означава да вярваш в Исус, Спасителя и Ходатая на всяка търсеца душа.

25.12.10 (Рождество Христово)

Данаил Налбантски